

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Saldırganlık ve Öfke Durumları ile Mizah Yaşantıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

“Examination of The Relationship Between Aggression and Angry Status and Humor Styles of Sports Sciences Faculty Students”

Davut BUDAK¹ & Emre BELLİ² & Neslihan KANDİLİ³

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tarihçe

Geliş Tarihi: 14 Temmuz 2023

Kabul Tarihi: 15 Ağustos 2023

Yayın Tarihi: 30 Ağustos 2023

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliast.45>

Yazarlarla İletişim

1- (Sorumlu Yazar) Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum
dbudak@atauni.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-2632-0232>

2- Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum
emre.belli@atauni.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-8435-2529>

3- Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum
neslihankandil44@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1004-5432>

Bilgi

Bu çalışma 'III. Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongre'sinde (16-19 Mayıs 2022, Antalya/Manavgat) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulunmuştur.

Finansman

Bu çalışma özel bir mali destek almamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlaştırdığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Budak, D., Belli, E., Kandil, N. (2023). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Saldırganlık ve Öfke Durumları ile Mizah Yaşantıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Anatolia Sport Research*, 4(2):28-37.

Copyright © 2023 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Spor, insanlık tarihi boyunca sosyalleşmeyi sağlayan en önemli olguların başında yer almaktadır. Bu sosyalleşme sırasında doğru ve etkili bir iletişim kurmak; bireylerin sağlıklı bir etkileşim kurması açısından önem arz etmektedir. Sosyalleşmenin araçlarından biri olarak gördüğümüz mizah yaşantısının, doğru iletişimi engelleyebileceğini düşündüğümüz saldırganlık ve öfkenin; sporun mesleki tarafında eğitim alan bireylerdeki durumunu merak ederek yola çıktığımız bu çalışmanın amacı; Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin saldırganlık ve öfke durumları ile mizah yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi ve farklı demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasıdır.

Materyal ve Metod: Çalışmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini; Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluştururken; çalışma grubunu ise 175'i erkek 60'ı kadın olmak üzere toplamda 235 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada Maxwell ve Moores (2007) tarafından geliştirilen; Türkçe'ye Gürbüz ve ark. (2019) tarafından uyarlanan "Saldırganlık-Öfke Ölçeği"; Martin vd., (2003) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye Yerlikaya (2003) tarafından uyarlanmış "Mizah Yaşantıları Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS programında frekans analizi, betimsel istatistik bağımsız gruplarda t-testi, tek yönlü varyans analizi, Tukey testi yapılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların cinsiyetlerine göre; "saldırganlık" alt boyutu ile bölüm değişkenine göre "katılımcı-sosyal mizah" alt boyut karşılaştırılmasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır.

Sonuç: Bu bulgulara göre; saldırganlık alt boyutunda kadın katılımcıların, erkek katılımcılara oranla, katılımcı-sosyal mizah alt boyutunda ise Spor Yöneticiliği bölümü katılımcılarının, Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ve Rekreasyon bölümü katılımcılarına oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mizah Yaşantıları, Öfke, Saldırganlık, Spor.

ABSTRACT

Aim: Sport is one of the most important phenomena that provide socialization throughout human history. To establish a correct and effective communication during this socialization; It is important for individuals to establish a healthy interaction. Humor, which we see as one of the mediators of socialization, aggression and anger, which we think may prevent correct communication; The aim of this study, which we started by wondering about the situation of individuals who are trained in the vocational side of sports; The aim of this study is to examine the relationship between aggression and anger and humor experiences of students studying at the Faculty of Sports Sciences and compare them according to different demographic variables.

Material and Method: General screening model was used in the study. The universe of the research; While forming the students of Atatürk University Faculty of Sports Sciences; The sample group consisted of 235 student, 175 men and 60 women. In the research; Developed by Maxwell and Moores (2007); and adapted to Turkish, Gürbüz et al. (2019) "Aggression-Anger Scale"; "The Humor Styles Scale" was developed by Martin et al., (2003) and adapted to Turkish by Yerlikaya (2003). In the evaluation of the data obtained, frequency analysis in SPSS program, t-test in descriptive statistics independent groups, one-way analysis of variance, Tukey test.

Findings: According to the gender of the participants; Significant differences were found in the comparison of the "aggression" sub-dimension and the "participatory-social humor" sub-dimension according to the department variable.

Results: According to these findings; It is seen that female participants in the aggression sub-dimension have a higher average than the male participants, and in the participant-social humor sub-dimension, the participants of the Sports Management department have a higher average than the participants of the Coaching, Physical Education and Sports Teaching and Recreation department.

Keywords: Aggression, Anger, Humor Styles, Sports.

GİRİŞ

Özünlü (1999), mizahın temel bir insan etkileşimi olduğuna işaret ederek, mizahın ana öznesinin insan olduğunu ve insanın olduğu her yerde mizahın bulunabileceğini vurgular. Mizah, olaylara gülümseyerek yaklaşmak demektir. İçgüdüsel davranışlar olan gülme ve gülümseme aynı zamanda insanların bir durumdan memnuniyetlerini gösteren evrensel bir beden dilidir. Bu bağlamda olaylara gülme üzerinden yaklaşan sanatsal bir anlatımın mizahı ortaya çıkardığı belirtilmektedir. Daha genel bir bakış açısıyla mizah, esprili kahkaha ya da gülmeleri aktaran tüm durumlar olarak tanımlanabilir (Oruç, 2010; Altinkurt & Yılmaz, 2011; Kara, 2014;).

Mizah Duygusu: Bir kişinin ilginç şeyleri görme, algılama ve tanımlama becerisindeki, ilginç bulunduğu şeylerin türlerindeki, yaşama ve mizahı ifade etme yollarındaki ve günlük yaşamda mizahi tepkilerin sıklığındaki bireysel farklılıklardır (Ruch, 1998). Mizah, insanların kusurları ve kusurlarıyla alay etmek yerine, sevgi ve hoşgörüsü sürdürülen, karşılıksız sürdürülen 'eğlence' olarak tanımlanmaktadır (Kuiper & Martin, 1998). Bilişsel gerekliliklerin, becerilerin ve duygusal süreçlerin kullanımını da içeren, herkesin eğlenceli bulunduğu, insanların yaptığı veya söylediği saçma sapan eylemleri veya sözleri içeren ve dolayısıyla kahkahaya neden olan çok geniş bir kavram olarak anlaşılabilir (Martin, 2007).

Katılımcı mizah; Başkalarını eğlendirmek, ilişkileri zenginleştirmek ve rahat bir sosyal ortam yaratmak için günlük yaşamda mizahı kullanma eğilimi, kendini geliştirici mizah; Günlük yaşamda mizahi bir bakış açısı benimseme ve zor durumlarda bile bu bakış açısını sürdürme eğilimi, saldırgan mizah; Günlük yaşamda mizahı kişisel çıkarları için kullanır, başkalarının ihtiyaçlarını dikkate almaz, başkalarını nasıl etkilediğini düşünmez ve başkalarını şaka yollu aşağılar, dalga geçer veya alay eder, kendini yıkıcı mizah; Başkalarını memnun etmek, kabul görmek veya kişinin gerçek hislerinden bağımsız olarak gerçek duygularını gizlemek için mizah kullanarak kendini mizahi bir şekilde küçük düşürme, saygısızlık etme veya küçük düşürme şeklinde açıklanmaktadır (Martin vd., 2003).

Son yıllarda öfke ve öfkeyle ilişkilendirilen istenmeyen davranışlar okullarda önemli bir sorun olarak kabul edilmektedir. Okul ortamlarında, öğrencilerin öfkeyle ilişkili olumsuz davranışlar nedeniyle çatışma yaşadıkları ve daha az üretken oldukları bilinmektedir. Güvencesiz konumları nedeniyle gençler kendilerini aile üyeleri, öğretmenler ve toplumun diğer üyeleriyle duygusal çatışma ve öfke içinde bulurlar. Gençleri neyin üzdüğü ve kızdıklarında nasıl tepki verdikleri her zaman tahmin edilebilir değildir (Bemnak & Keys, 2000, akt. Özmen, 2004).

Ergenlerin somurtkanlık, saldırgan davranış, küfür, isyan, kavga ve öfke nöbetleri gibi öfke uyandıran uyarılara tepki verdiği bulunmuştur. Öfke de saldırganlığın duygusal temellerinden biridir (Rice, 1975, akt. Güleç, 2002). Freedman, Sears ve Carlsmith (1989), saldırganlığı, niyet göz önüne alındığında "başka bir kişiye zarar vermeyi amaçlayan herhangi bir eylem" olarak tanımlar. Fedakâr, açık ve düşmanca saldırganlık arasında ayırım yaparlar. Saldırganlık kavramını inceleyen araştırmacıların temelde farklı iki görüşü vardır. Birincisi, saldırganlık içgüdüsel bir davranıştır, ikincisi ise sonradan kazanılmış bir davranıştır. İçgüdüsel ve biyolojik teoriler, saldırganlığı insan doğasının doğuştan gelen bir parçası olarak görürken, öğrenme teorileri saldırganlığı engelleme, pekiştirme ve sosyal öğrenme teorileri açısından açıklar (Köksal, 1991).

Öfke ve saldırganlık terimleri birlikte kullanılır ve birbirlerini çağrıştırır, ancak eşanlamlı değildirler. Bazı insanlar öfkelendikleri anda onlara fiziksel veya sözlü saldırarak karşılık verirler. Diğerleri dolaylı saldırganlığı, pasif davranmayı veya öfkelendiklerinde geri çekilme davranışı sergileyebilir tercih eder. Bu durum, insanların öfkelendiklerinde agresif davrandıkları fikrinin her zaman

doğru olmadığını göstermektedir. Saldırganlık bazen öfke yaşamının bir sonucudur, ancak öfkenin sonunda tek seçenek saldırganlık değildir. Kişi sınırlendiğinde nasıl davranır. Bireyin o andaki konumu, o konuma ilişkin hüküm süren koşullar, kültürel normlar, öfkenin yoğunluğu, benzer durumlarla daha önceki deneyimleri ve kişinin öfke artışından önceki durumları gibi birçok faktöre bağlıdır (Deffenbacher, 1999).

Okullar, içindeki çatışmanın bir başka nedeni de öğrencilerin yaşadığı aşamaya özgü değişikliklerdir. Ergenlik döneminde insanların hem kendileriyle hem de çevreleriyle artan bir çatışma içinde olduklarını bilir. Ergenlik dönemindeki en büyük sorunlardan biri, gençlerin pek çok nedenden dolayı öfke duymaları ve öfkelerinin ifadesi olarak saldırganlığı seçmeleri, bunun sonucunda çözümsüzlük noktasına yaklaşan çatışmaların giderek artmasıdır (Dusek 1987).

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelinde; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar, 2011).

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini; Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluştururken, örneklem grubunu ise 175’i erkek 60’ı kadın olmak üzere toplamda 235 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada sporcularda öfke ve saldırganlığın değerlendirilmesi amacıyla Maxwell ve Moores (2007) tarafından geliştirilen ve Gürbüz, Kural ve Özbek (2019) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği - SSÖÖ” yer almaktadır. Ölçekte beşli likert tipinde (1: kesinlikle katılmıyorum, 5: tamamen katılıyorum) 12 madde ve her biri 6 maddeden oluşan 2 boyut (öfke, saldırganlık) bulunmaktadır. Ölçekte yüksek puan öfke ve saldırganlığın yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,82; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0,86 ve 0,81 olarak tespit edilmiştir. Mizah Yaşantıları ölçeği, Martin vd., (2003) tarafından dört farklı mizah tarzını ölçmek amacıyla 60 madde olarak geliştirilmiş, daha sonra Martin ve arkadaşları tarafından 32 maddeye indirilmiştir. Mizah Tarzları Ölçeği, Türkçe’ye Yerlikaya (2003) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, orijinalinde olduğu gibi 32 maddeden oluşmaktadır ve katılımcı mizah, kendini geliştirici mizah, saldırgan mizah ve kendini yerici mizah olmak üzere dört farklı mizah tarzını ölçmektedir. Bu alt ölçekler; ikisi uyumlu ve ikisi uyumsuz mizah olmak üzere kendini geliştirici mizah, katılımcı mizah, kendini yıkıcı mizah ve saldırgan mizahtır. Ölçek 7’li Likert tipinde ve 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (tamamıyla katılıyorum) arasında puanlanmaktadır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26 programında frekans analizi, betimsel istatistik, bağımsız ikili grup karşılaştırmalarında t-testi, çoklu grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizi ile birlikte Tukey testi kullanılmıştır. Sonuçlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	175	74,5
	Erkek	60	25,5
Yaş	18-20 Yaş	50	21,3
	21-23 Yaş	150	63,8
	24 ve üzeri	35	14,9
Bölüm	Antrenörlük Eğitimi	82	34,9
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	36	15,3
	Rekreasyon	53	22,6
	Spor Yöneticiliği	64	27,2
Sınıf	1.Sınıf	76	32,3
	2.Sınıf	58	24,7
	3.Sınıf	69	29,4
	4.Sınıf	32	13,6
Toplam		235	100

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin dağılımlarına bakıldığında %74.5'inin erkek, %63.8'inin 21-23 yaş arasında, %34.9'nun Antrenörlük bölümü, %29.4'nün 3.Sınıf öğrencisi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Öfke	Kadın	175	3,81	1,228	1,213	,226
	Erkek	60	3,59	1,244		
Saldırganlık	Kadın	175	3,17	1,281	4,279	,000*
	Erkek	60	2,40	,913		

* p<.05

Katılımcıların cinsiyetlerine göre; saldırganlık (p=.000) alt boyutu karşılaştırılmasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (p<0.05). Buna göre; kadın katılımcıların ($\bar{X}$ =3.17±1,281) erkek katılımcılara ($\bar{X}$ =2.40±,913) oranla daha fazla saldırganlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş değişkenine Göre Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaş	n	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tukey
Öfke	18-20 (a)	50	3,63	1,401	7,765	,001*	b>c
	21-23 (b)	150	3,95	1,141			
	24 ve üzeri (c)	35	3,09	1,128			
Saldırganlık	18-20 (a)	50	2,98	1,244	9,641	,000*	b>c
	21-23 (b)	150	3,16	1,245			
	24 ve üzeri (c)	35	2,17	,884			

* p<.05

Katılımcıların yaşlarına göre; Saldırganlık (p=.000) ve Öfke (p=.001) alt boyutlarının karşılaştırılmasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (p<0.05). Buna göre; saldırganlık alt boyutunda 21-23 yaş arasındaki ($\bar{X}$ =3.16±1,245) katılımcıların; 24 ve üzeri katılımcılara oranla ($\bar{X}$ =2.17±,884) daha

fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Öfke alt boyutunda 21-23 yaş arasındaki ($\bar{X}=3.95\pm 1,141$) katılımcıların; 24 ve üzeri ($\bar{X}=3.09\pm 1,128$) katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir

Tablo 4. Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Mizah Yaşantıları Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Bölüm	n	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tukey
Katılımcı-Sosyal Mizah	Antrenörlük Eğitimi (a)	82	3.66	.775	7.357	.000*	d>a d>b d>c
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (b)	36	3.75	.716			
	Rekreasyon (c)	53	3.59	.685			
	Spor Yöneticiliği (d)	64	4.15	.740			
Kendini-Geliştirici Mizah	Antrenörlük Eğitimi (a)	82	3.79	.775	.982	.402	-
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (b)	36	4.27	.723			
	Rekreasyon (c)	53	4.56	.754			
	Spor Yöneticiliği (d)	64	4.25	1.089			
Saldırgan Mizah	Antrenörlük Eğitimi (a)	82	4.42	1.046	1.083	.357	-
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (b)	36	4.35	.953			
	Rekreasyon (c)	53	3.53	.930			
	Spor Yöneticiliği (d)	64	3.67	1.011			
Kendini-Yıkıcı Mizah	Antrenörlük Eğitimi (a)	82	3.44	.640	.125	.945	-
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (b)	36	3.61	.821			
	Rekreasyon (c)	53	3.55	.648			
	Spor Yöneticiliği (d)	64	3.45	.682			

* p<.05

Katılımcıların bölümlerine göre; Katılımcı-Sosyal Mizah (p=.000) alt boyutu karşılaştırılmasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (p<0.05). Buna göre Katılımcı-Sosyal Mizah alt boyutunda Spor Yöneticiliği bölümü ($\bar{X}=4.15\pm 740$) katılımcıların; Antrenörlük bölümü ($\bar{X}=3,66\pm .775$), Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü ($\bar{X}=3.75\pm 716$) ve Rekreasyon bölümü ($\bar{X}=3.59\pm 685$) katılımcılarına oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Alt Boyutundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Bölüm	n	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tukey
Öfke	Antrenörlük Eğitimi (a)	82	3,66	1,191	2,004	,114	-
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (b)	36	3,41	1,208			
	Rekreasyon (c)	53	3,99	1,382			
	Spor Yöneticiliği (d)	64	3,88	1,137			
Saldırganlık	Antrenörlük Eğitimi (a)	82	3,75	1,233	5,761	,001*	b>c d>b
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (b)	36	3,66	1,133			
	Rekreasyon (c)	53	3,41	1,139			
	Spor Yöneticiliği (d)	64	3,99	1,330			

* p<.05

Katılımcıların bölümlerine göre; Saldırganlık (p=.001) alt boyutu karşılaştırılmasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (p<0.05). Buna göre; saldırganlık alt boyutunda Spor Yöneticiliği ($\bar{X}$

=3.99±1,330) ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü ($\bar{X}$ =3.66±1,133) bölümündeki katılımcıların, Rekreasyon ($\bar{X}$ =3.41±1,139), katılımcılarına oranla daha fazla saldırganlık düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Mizah Yaşantıları Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	n	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tukey
Katılımcı-Sosyal Mizah	1.Sınıf (a)	76	3,65	,766	1,732	,161	-
	2.Sınıf (b)	58	3,79	,704			
	3.Sınıf (c)	69	3,94	,763			
	4.Sınıf (d)	32	3,81	,767			
Kendini-Geliştirici Mizah	1.Sınıf (a)	76	4,33	,920	,985	,401	-
	2.Sınıf (b)	58	4,30	1,021			
	3.Sınıf (c)	69	4,50	1,056			
	4.Sınıf (d)	32	4,15	1,099			
Saldırgan Mizah	1.Sınıf (a)	76	3,56	,555	,746	,526	-
	2.Sınıf (b)	58	3,51	,786			
	3.Sınıf (c)	69	3,50	,766			
	4.Sınıf (d)	32	3,71	,575			
Kendini-Yıkıcı Mizah	1.Sınıf (a)	76	3,66	,777	2,800	,041*	a>b
	2.Sınıf (b)	58	3,22	,874			
	3.Sınıf (c)	69	3,55	,961			
	4.Sınıf (d)	32	3,47	,970			

* p<.05

Katılımcıların sınıflarına göre; Kendini-Yıkıcı Mizah (p=.041) alt boyutunun karşılaştırılmasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (p<0.05). Buna göre; kendini yıkıcı mizah alt boyutunda 1.sınıf ($\bar{X}$ =3.66±,777) katılımcılarının; 2. sınıf ($\bar{X}$ =3.22±,874) katılımcılarına oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puanların Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	n	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tukey
Öfke	1.Sınıf (a)	76	4,00	1,112	3,140	,026*	a>b,d
	2.Sınıf (b)	58	3,49	1,373			
	3.Sınıf (c)	69	3,87	1,172			
	4.Sınıf (d)	32	3,39	1,246			
Saldırganlık	1.Sınıf (a)	76	3,23	1,198	3,753	,012*	a>b
	2.Sınıf (b)	58	2,57	1,118			
	3.Sınıf (c)	69	3,10	1,297			
	4.Sınıf (d)	32	2,79	1,285			

* p<.05

Katılımcıların sınıflarına göre; Öfke (p=.026) ve Saldırganlık (p=.012) alt boyutlarının karşılaştırılmasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır (p<0.05). Buna göre; Öfke alt boyutunda 1. sınıf ($\bar{X}$ =4.00±1.112) katılımcıların, 2. sınıf ($\bar{X}$ =3.49±1.373) ve 4. sınıf ($\bar{X}$ =3.39±1.246) katılımcılara oranla

daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Saldırganlık alt boyutunda 1. sınıf ($\bar{X}=3.23\pm 1.198$) katılımcıların, 2. sınıf ($\bar{X}=2.57\pm 1.118$) katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin saldırganlık ve öfke durumları ile mizah yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada katılımcıların cinsiyet değişkinine göre sporda saldırganlık puanları karşılaştırıldığında; saldırganlık alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha fazla saldırganlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir (Tablo 2). Bu durum kadın katılımcıların toplumsal statü olarak bulunduğu ortamda haksızlığa uğradığını düşündüğü, cinsiyet ayrımcılığı yapıldığını hissettiği veya kendini ifade etmekte zorlandığı durumlarda; daha saldırgan bir tutum göstermeyi tercih etmiş olmasından kaynaklı olmuş olabilir. Doğan (2001) yılında; kadınların saldırganlık düzeylerinin erkeklerin saldırganlık düzeylerinden daha fazla olduğunu saptamıştır. Bu sonuç elde ettiğimiz bulguları destekleyici niteliktedir. Ayrıca, Demirhan (2002)' da yaptığı çalışmasında erkek katılımcıların saldırganlık puanlarının kadın katılımcılara oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuç elde ettiğimiz bulgular ile çelişmektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde katılımcıların yaş değişkeni ile sporda saldırganlık ve öfke ölçeğinin her iki alt boyutunda da anlamlı farklılığa rastlanmıştır (Tablo 3). Çoklu karşılaştırma sonucuna göre; 21-23 yaş arasındaki katılımcıların 24 ve üzeri yaştaki katılımcılara oranla hem öfke hem de saldırganlık alt boyutunda daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Bu durum katılımcıların yaşıyla paralel düşünüldüğünde hayat tecrübesi daha düşük olmasından dolayı; karşılaştıkları problemlere ve durumlara yönelik davranışlarında duygularını kontrol etmekte zorlanmış olmalarından kaynaklanmış olabilir. Yavuz (2015) yaptığı çalışmasında saldırganlık ve öfke puanlarının yaş gruplarında anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Bu sonuç elde ettiğimiz bulguları desteklemektedir. Öztürk'ün (2019) yılında ve Doğan'ın (2016) yaptığı çalışmalarında saldırganlık ve öfke puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermediği bulgulara rastlanmıştır. Bu bulgular elde ettiğimiz bulgular ile çelişmektedir.

Yapılan bu araştırmaya göre; katılımcıların bölüm değişkeni ile Katılımcı-Sosyal Mizah alt boyutunun karşılaştırılmasında; Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek ortalamaya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4). Bu durum; Spor Yöneticiliği öğrencilerinin ilişkilerini zenginleştirmek ve rahat bir sosyal ortam yaratmak için günlük yaşamda mizahı kullanma eğilimi gösterdikleri söylenebilir. Kılınç (2016) tarafından yapılan, Öğretmen adaylarının mizah yaşantıları ve eğitimle ilgili görüşleri adlı çalışmasında katılımcı mizah alt boyutunda öğretmen adaylarının eğitim gördüğü bölümler açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlar çalışmamız ile çelişmektedir.

Araştırmada katılımcıların bölüm değişkeninin saldırganlık alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümündeki katılımcıların, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü katılımcılarına oranla daha fazla saldırganlık düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Tablo 5). Bu durumun öğrencilerin dışsal uyarıcılara daha yoğun bir şekilde maruz kalmaları olduğu düşünülmektedir. Kula (2008) saldırganlık ile ilgili yaptığı araştırmada öğrencilerin bölümleri bakımından saldırganlık düzeyleri arasında bilgisayar bölümü lehine anlamlı bir fark tespit etmiştir. Araştırmamız bölüm değişkeni açısından bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik gösterirken; Erden (2007) ve Erşan vd., (2009) çalışmaları araştırmamız ile çelişmektedir.

Sınıf değişkeni verilerine göre; Mizah Yaşantıları Ölçeğinin sadece Kendini-Yıkıcı Mizah alt boyutunda anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. 1.sınıf öğrencilerinin 2.sınıf öğrencilerine oranla daha fazla ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 6) Bu durum eğitime yeni başlayan bireylerin; farklı gruplarda kendini kabul ettirmek adına değişik sosyal statülerdeki bireylere uyum sağlamak çabasından kaynaklanmış olabilir. Erözkan (2009), üniversite öğrencilerinin kişiler arası ilişkileri ve mizah tarzlarını belirlemek üzere yaptığı çalışmasında, mizah tarzlarından alınan puanlar açısından sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak fark bulunamamıştır. Bu bulgu araştırma sonucumuz ile çelişmektedir.

Araştırmaya katılanların sınıf değişkininin Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeğinin her iki alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Buna göre; öfke alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerinin 2. ve 4. Sınıf öğrencilerine, saldırganlık alt boyutunda ise; 1. sınıf öğrencilerinin 2. Sınıf öğrencilerine oranla daha fazla ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 7). Bu durum; eğitime yeni başlayan bireylerin, farklı gruplara kendini kabul ettirme çabasının karşılık bulamaması, değişik sosyal statülerdeki bireylere uyum sağlamak konusunda karşılık alamayışının bireyde saldırganlığa sebep olabileceği düşünülmektedir. Efilti (2006), Başaran (2008), Karataş (2008) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeyleri bakımından anlamlı bir fark tespit etmişlerdir. Araştırmamız sınıf düzeyi değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Aracı (2012) saldırganlık ile ilgili yaptığı çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyleri bakımından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Araştırmamız sınıf düzeyi değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile benzerlik göstermemektedir.

İleride yapılacak araştırmalara yönelik öneri olarak; Müfredatlar baz alınarak davranış bilimine giriş ve iletişim becerileri gibi derslere ağırlıklı olarak yer verilmesi, duygularla baş edebilmek adına konferans, seminer, panel vb. eğitimsel etkinliklerin düzenlenmesi, çalışmamızda çeşitli sorulardan oluşan demografik değişkenler dışında, bireyin mizah yaşantısını ve saldırganlık-öfke durumlarını etkileyeceği düşünülen; gelir durumu, aile eğitim durumu, yaşanan yerleşim alanı gibi farklı değişkenlerin kullanılması ve bireyin mizah yaşantılarının veya saldırganlık ve öfke durumlarının altında yatan nedenleri kişilik çalışmaları yapılarak belirlenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Altinkurt Y., Yılmaz, K. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin mizah tarzları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Aracı, A. (2012). *Erken Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Anne-Baba Ve Arkadaşlara Bağlanma İle Saldırganlık Düzeyinin İncelenmesi*. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aile Sağlığı Anabilim Dalı, Ana-Çocuk Sağlığı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Başaran, C. (2008). *Çeşitli Tür Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Deffenbacher, J.L. (1999). Cognitive-Behavioral Conceptualization And Treatment Of Anger. *JCLP/In Session: Psychotherapy In Practice*. Sayı: 55.
- Demirhan, M. (2002). *Kendini Açma Düzeyleri Farklı Genel Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Doğan, S. (2001). *Farklı Sosyoekonomik Düzeylere Mensup Ergenlik Çağındaki Kız ve Erkeklerin Saldırgan Davranışlarıyla Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.
- Doğan, V. (2016). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerilerinin tespiti*, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Dusek, J. B. (1987). *Adolescent development and behavior*. New Jersey: Prentice-Hall International, Inc.

- Efiliti, E. (2006). *Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin saldırganlık, denetim odağı ve kişilik özelliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya.
- Erden, N.K. (2007). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretmenlik Bölümleri Birinci Öğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Türleri*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Erözkan, A. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişki Tarzları ve Mizah Tarzları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26:56-66.
- Erşan E.E., Doğan, O., ve Doğan, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açından Değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 31: 231-238.
- Freedman J.L, Sears D.O. Carlsmith J M. (1989). (Çev. Ali Dönmez). Sosyal Psikoloji. Ankara: İmge Kitabevi.
- Gürbüz, B., Kural, S. ve Özbek, O. (2019). Sporda Saldırganlık ve Öfke Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 206-217. <https://doi.org/10.33468/sbsebd.94>
- Kara, H. (2014). Yöneticilerin mizah tarzlarının uygulamadaki durumunun kuramsal ve uygulamalı olarak açıklanması. *Tarih Okulu Dergisi (TOD) Journal of History School (JOHS)*, 7(17), 701-724
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, Z. (2008). Lise Öğrencilerinde Öfke ve Saldırganlık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 17, Sayı 3, s.277-294.
- Kılınç, E. (2016). Öğretmen Adaylarının Mizah Yaşantıları ve Eğitimle İlgili Görüşleri:Mersin üniversitesi eğitim fakültesi örneği, Mersin Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, Mersin.
- Köksal, F. (1991). *Denetim odağı ve saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiler*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Doktora Tezi, Erzurum.
- Kuiper N.A., Martin, R.A. (1998). Is sense of humor positive personality characteristic. W. Ruch (Ed), *The Sense Of Humor*. New York, Mouton de Gruyter.
- Kula, E. (2008). *Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Saldırganlık Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tez, İstanbul.
- Martin R.A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray J., Weir K. (2003). Individual Differences in Uses of Humor and Their Relation to Psychological Well-Being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, (37), 48-75.
- Martin, RA (2007). Mizah psikolojisi: Bütünleştirici bir yaklaşım. Elsevier Akademik Yayınları.
- Maxwell, J.P., & Moores, E. (2007). The development of a short scale measuring aggressiveness and anger in competitive athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(2), 179-193.
- Oruç, Ş. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde mizah kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 56-73.
- Öztürk, Y. M. (2019). *Aktif spor yapan ve yapmayan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sporda şiddet eğilimi ve saldırganlık davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Özmen, A. (2004). *Seçim kuramına ve gerçeklik terapisine dayalı öfkeyle başa çıkma eğitim programının ve etkileşim grubu uygulamasının üniversite öğrencilerinin öfkeyle başa çıkma becerileri üzerindeki etkisi..* Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Özünlü Ü. (1999). *Gülmecenin dilleri*. Ankara: Doruk Yayınları.
- Recepoglu, E. (2011). *Öğretmen algularına göre okul müdürlerinin mizah tarzları ile öğretim liderliği davranışları ve okulun örgütsel sağlığı arasındaki ilişki*. Gazi Üniversitesi, Doktora tezi, Ankara.
- Ruch, W. (1998). *Sense of humor: A new look at an old concept*. W. Ruch, (Ed). *The Sense of Humor*. New York: Mouton de Gruyter.
- Taştan, N. (2006). *Çatışma Çözme Eğitimi ve Akran Arabuluculuğu. Uygulamalı Grup Rehberliği Programları Dizisi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Yavuz, S. (2015). *Farklı spor dallarındaki sporcu, seyirci ve yöneticilerin küresel vatandaşlık ve saldırganlık ilişkisi (Adana-Mersin ili örneği)*, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Yerlikaya, E. E. (2003). *Mizah Tarzları Ölçeği`nin uyarlama çalışması*(Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.